

Ebelik Öğrencilerinin Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama Düzeylerine Eğitimin Etkisi

The Effect of Training on the Levels of Diagnosing Symptoms and Risks of Child Abuse and Neglect in Midwifery Students

Emel SEZİCİ^a,
Emine GÜDEK SEFEROĞLU^a,
Deniz YİĞİT^b

^aHemşirelik Bölümü,
Çocuk Sağlığı ve
Hastalıkları Hemşireliği ABD,
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Kütahya, TÜRKİYE

^bHemşirelik Bölümü,
Çocuk Sağlığı ve
Hastalıkları Hemşireliği ABD,
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Eskişehir, TÜRKİYE

Received: 09 Jan 2019

Received in revised form: 23 Mar 2019

Accepted: 30 Apr 2019

Available online: 02 May 2019

Correspondence:

Emel SEZİCİ
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü,
Çocuk Sağlığı ve
Hastalıkları Hemşireliği ABD, Kütahya,
TÜRKİYE/TURKEY
emel.sezici@ksbu.edu.tr

ÖZET Amaç: Çalışmanın amacı, ebelik bölümü öğrencilerine çocuk ihmal ve istismarı hakkında verilen eğitimin etkililiğini değerlendirmektir. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırma, yarı deneysel, keşitsel tipte yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, bir üniversitenin ebelik bölümüne kayıtlı, araştırmaya katılmaya gönüllü olan, “Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama” konusunda daha önce eğitim almamış 74 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplamada, “bilgi formu” ve “Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanılanması Ölçeği” kullanılmıştır. “Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama” konusunda verilen eğitim, ders saati dışında, toplamda üç saat olmak üzere haftada üç gün verilmiştir. Eğitimden önce ve eğitimden bir hafta sonra ölçeğin öğrenciler tarafından doldurulması sağlanmıştır. Verilerin analizinde, ölçek ve alt ölçeklerin eğitim öncesi ve sonrası karşılaştırılmasında ortalama, standart sapma, bağımlı örneklem t-testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Çalışmada “Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama” konusunda verilen eğitim sonrası ebelik öğrencilerinin, eğitim öncesine kıyasla ölçek toplam puan ve alt ölçek puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı şekilde artmıştır. Ayrıca öğrencilere verilen eğitim sonrasında çocuk ihmal ve istismarını tanımada kendini yeterli gören öğrencilerin oranı %35,1’den %74,3’e, yasal sorumluluklarını bildiğini ifade eden öğrencilerin oranı ise %10,8’den %83,8’e yükselmiştir. **Sonuç:** Ebelik öğrencilerine çocuk istismarı ve ihmalinin belirtileri, riskleri, önlenmesi; mesleki rolleri ve yükümlülükleri; olguların bildirim prosedürleri hakkında verilen eğitim, öğrencilerin öz yeterlilik düzeyi ile çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanıma düzeylerinde artış sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk istismarı; öğrenci; ebelik; eğitim

ABSTRACT Objective: The aim of this study is to evaluate the effectiveness of child neglect and abuse training on midwifery students. **Material and Methods:** The study was a semi-experimental, cross-sectional study. The sample of the study consisted of 74 students who were enrolled in the midwifery department of a university, who were volunteers to participate in the study and who were not trained before in “Diagnosing Symptoms and Risks of Child Abuse and Neglect”. In data collection, “information form” and “Scale of Diagnosing Symptoms and Risks of Child Abuse and Neglect” were used. Training on “Diagnosing Symptoms and Risks of Child Abuse and Neglect” was given three days in a week for a total of three hours outside the course hours. The scale was completed by the students before and the one week after the training. The mean score, standard deviation and dependent sample t-test was used to compare the scale and subscales before and after the training. **Results:** In this study, the mean of the total and subscale scores of the midwifery students were significantly increased after the training when compared to before. In addition, after the training given to the students, the rate of students who considered themselves to be adequate for the recognition of child neglect and abuse was increased from 35.1% to 74.3% and the rate of students who knew their legal responsibilities increased from 10.8% to 83.8%. **Conclusion:** The levels of self-efficacy and the diagnosing of symptoms and risks of child abuse and neglect were increased in students with training on symptoms, risks, prevention, professional roles and obligations, notification procedures of cases of child abuse and neglect.

Keywords: Child abuse; student; midwifery; education

Çocuk ihmal ve istismarı (Çİİ), çocuğun fiziksel sağlığını ve gelişimini tüm yönleriyle (bilişsel, duygusal, sosyal, davranışsal) etkileyen bir sağlık sorunudur.¹ Bu durum geri dönüşü olmayan travmalara yol açarak çocuğun gelişimini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle Çİİ'nin ortaya çıkmasının engellenmesi ve erken müdahalenin yapılması hayati önem taşımaktadır.²

Çocuk ihmal ve istismarı olayları hakkında çocuklara ve ailelerine gerekli eğitimleri vermede, vakaların erken tanınmasında, tanıldıktan sonra gerekli prosedürlerin uygulanmasında ve raporlanmasında ebe, hemşire, hekim gibi sağlık profesyonellerine önemli görevler düşmektedir.³⁻⁵ Ancak yapılan çalışmalar, sağlık profesyonellerinin Çİİ'ye yönelik bilgi düzeylerinin düşük olduğunu ve uygulamaları gereken prosedürleri bilmediklerini ortaya koymaktadır.^{4,6} Bu nedenle sağlık profesyonellerinin eğitimleri boyunca Çİİ belirti ve bulguları, çocuğa ve aileye yaklaşım, rehabilitasyon ve yasal süreç hakkında iyi bir eğitim almaları ve yapılan güncel çalışmaları takip etmeleri gerekmektedir.^{4,7} Türkiye'de Çİİ ile ilgili araştırmaların incelendiği bir araştırmada, bu alanda daha çok kanıt düzeyi düşük tanımlayıcı çalışmaların yapılmış olduğu belirtilmiştir.⁷ Sağlık profesyonellerinin yarısından fazlasının eğitim hayatı boyunca Çİİ konusuna yönelik herhangi bir eğitim almadıkları, eğitim aldıklarını belirtenlerin ise bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı belirlenmiştir.^{8,9} Çİİ'ye yönelik verilen eğitim sonrası sağlık profesyonellerinin Çİİ'yi tanılama ve bildirimine yönelik bilgi düzeylerinin arttığı görülmüştür.^{10,11} Bu nedenle eğitim müfredatında Çİİ'ye yönelik derslerin olması, öğrencilerin bu konu hakkındaki duyarlılıklarının artırılması, mevcut ders içeriklerinin gözden geçirilmesi ve onların bilgi düzeylerini ölçen deneysel çalışmaların artırılması büyük önem taşımaktadır.^{6,12}

Sağlık hizmetlerinin yürütülmesi kapsamında ebeğin görevleri arasında çocukların bakım ve izlemi yer almaktadır. Buna ek olarak, aile sağlığı merkezleri bünyesinde yapılan ev ziyaretlerinin büyük çoğunluğu ebeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Ebelerin istismar ya da ihmale uğrayan çocuklarla ev ziyaretlerinde karşılaşması muhte-

meldir. Bu nedenle geleceğin sağlık personeli ebelik öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanınması gerekmektedir. Bu bilgilere dayanarak, çalışmada, ebelik bölümü öğrencilerine Çİİ hakkında verilen eğitimin etkililiğini değerlendirmek ve literatüre katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında şu hipotezler test edilmiştir: (a) Öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrası Çİİ'ye yönelik bilgi düzeyleri arasında fark vardır, (b) Öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrası Çİİ'ye yönelik bilgi düzeyleri arasında fark yoktur.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Araştırma, Mayıs 2018-Haziran 2018 tarihleri arasında bir üniversitenin ebelik bölümünde öğrenim gören 4. sınıf öğrencilerine "Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama" konusunda verilen eğitimin etkililiğini belirlemek amacıyla yarı deneysel, kesitsel tipte yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, bir üniversitenin ebelik bölümüne kayıtlı öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan, eğitimin verildiği günlerde devamsızlığı olmayan, "Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama" konusunda daha önce eğitim almamış olan, 2017-2018 Eğitim ve Öğretim Dönemi Bahar Yarıyılı'nda ebelik bölümüne kayıtlı, 4. sınıftaki 74 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, araştırma kriterlerine uyan tüm öğrenciler (n=74) örneklemi oluşturmuştur.

ARAŞTIRMANIN ETİK BOYUTU

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için KTO Karatay Üniversitesi Etik Kurulu onayı (14.05.2018 tarihli 2018/020 sayılı) ve çalışmanın yürütüleceği üniversite rektörlüğünden yazılı kurum izni (07.03.2018 tarihli 34697860-044 sayılı) alınmıştır. Öğrencilere çalışmanın amacı, verilerin bilimsel amaç dışında kullanılmayacağı ve kimseyle paylaşılmayacağı açıklanarak, bilgilendirilmiş gönüllü olur alınmıştır. Çalışma, Helsinki Deklarasyonu 2008 Prensipleri'ne uygun olarak yapılmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veri toplamada, “Bilgi Formu” ve “Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerinin Tanınması Ölçeği (ÇİİBRTÖ)” kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan “bilgi formu” öğrencilerin yaş, ekonomik durum ve Çİİ ile ilgili özelliklerini içeren 12 sorudan oluşmaktadır. ÇİİBRTÖ ise Uysal tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, istismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtileri, çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtiler, ihmalin çocuk üzerindeki belirtileri, ihmal ve istismara yatkın ebeveyn özellikleri, ihmal ve istismara yatkın çocukların özellikleri, çocuk ihmal ve istismarında ailesel özellikler olmak üzere altı alt ölçekten ve toplam 67 sorudan oluşmaktadır. Ölçek, “Çok doğru”, “Oldukça doğru”, “Kararsızım”, “Pek doğru değil” ve “Hiç doğru değil” sözcüklerinden oluşan 5’li likert tiptedir. Olumlu (pozitif) sorulara “Çok doğru” yanıtına 5 puan, “Oldukça doğru” yanıtına 4 puan, “Kararsızım” yanıtına 3 puan, “Pek doğru değil” yanıtına 2 puan, “Hiç doğru değil” yanıtına 1 puan verilmiştir. Olumsuz (negatif) olarak düzenlenen sorular ise ters puanlanmaktadır. Ölçek alt boyutlarından alınan puan ortalamasının yüksek olması, o alandaki bilgilerin daha iyi olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin her bir alt boyutunun 5 üzerinden ortalama puanı hesaplanarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,92 olarak bulunmuştur [Uysal A. Çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanılamada hemşire ve ebelerin bilgi düzeylerinin saptanması. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü [Institute of Medical Sciences, Ege University), İzmir, Türkiye, 1998]. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,85 olarak bulunmuştur.

VERİLERİN TOPLANMASI

Eğitim öncesinde veri formları, araştırmacı gözetiminde ders saati dışında öğrenciler tarafından doldurularak elde edilmiştir. Eğitim konusunun içeriği, çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği alanında uzman üç kişi tarafından incelenerek hazırlanmıştır. Eğitimin içeriği; çocuk istismarı ve ihmalinin belirtileri, riskleri, önlenmesi, ebelerin mesleki rolleri ve yükümlülükleri, olguların bildi-

rim prosedürleri konularını içermektedir. Eğitim, ders saati dışında, toplamda üç saat olmak üzere haftada üç gün Dr. Öğr. Üyesi Emine Güdek Seferoğlu tarafından verilmiştir. Eğitim verildikten bir hafta sonra veri formlarının öğrenciler tarafından tekrar doldurulması sağlanmıştır. Veri formlarının doldurulması yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

İSTATİSTİKSEL ANALİZ

İstatistiksel analizler SPSS 16.0 paket program kullanılarak yapılmıştır. İstatistiksel değerlendirmede ölçek ve alt ölçek toplam puanlarının normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk testi ile belirlenmiş ve verilerin normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. Tanımlayıcı verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde; ölçek ve alt ölçeklerin eğitim öncesi ve sonrası karşılaştırılmasında ise ortalama, standart sapma, bağımlı örneklem t-testi kullanılmıştır. $p < 0,05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma tek bir üniversitede yürütülmüş olup araştırma sonuçları, o üniversitede öğrenim gören 4. sınıf ebelik öğrencilerinin belli zaman aralığındaki bilgi ve görüşleriyle sınırlıdır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin tanıtıcı özellikleri incelendiğinde yaş ortalaması $22,297 \pm 1,069$ yıl’dır. Öğrencilerin %63,5 ($n=47$)’inin annesinin, %40,5 ($n=30$)’inin ise babasının ilköğretim mezunu olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların %70,3 ($n=52$)’ünün ekonomik durumu gelir giderine eşit, %46,8 ($n=42$)’i bir veya iki kardeşe sahip olup, %78,7 ($n=58$)’inin ailesi şehirde yaşamaktadır. Öğrencilerin %6,8 ($n=5$)’i evli, %17,6 ($n=13$)’ü sağlık meslek lisesinden mezundur (Tablo 1).

Öğrencilerin Çİİ ile ilgili özellikleri incelendiğinde, öğrencilerin %16,2 ($n=12$)’si çocuk istismarı ve ihmal vakasıyla karşılaşmış, %83,8 ($n=62$)’i istismar ve ihmal vakasıyla karşılaşmamıştır. Öğrencilerin %95,9 ($n=71$)’u çocuk istismarı ve ihmal konusunda eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir (Tablo 2).

TABLO 1: Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri.

Özellikler	n	%
Anne eğitim düzeyi		
İlkokul	47	63,5
Ortaokul	19	25,7
Lise ve üstü	8	10,8
Baba eğitim düzeyi		
İlkokul	30	40,5
Ortaokul	17	23,0
Lise ve üstü	27	36,5
Ekonomik durum		
Gelir giderden az	12	16,2
Gelir gidere eşit	52	70,3
Gelir giderden fazla	10	13,5
Kardeş sayısı		
1-2	42	56,8
3-4	25	33,7
5 ve üzeri	7	9,5
Yaşanılan yer		
Köy	8	10,8
Kasaba	8	10,8
Şehir	58	78,4

TABLO 2: Öğrencilerin çocuk ihmali ve istismarı ile ilgili özellikleri.

Özellikler	n	%
Çiİ olgusu ile karşılaşma durumu		
Evet	12	16,2
Hayır	62	83,8
Çiİ ile ilgili eğitim almak isteme		
Evet	71	95,9
Hayır	3	4,1

Eğitim öncesinde araştırmaya katılan öğrencilerin %64,9 (n=48)'u kendilerini çocuk istismarı ve ihmali tanılama konusunda yeterli bulmazken, eğitim sonrasında %74,3 (n=55) öğrenci eğitim sonrasında tanılama konusunda kendini yeterli görmektedir. Eğitim öncesinde öğrencilerin %89,2 (n=66)'si çocuk istismarı ve ihmali konusunda yasal sorumluluklarını bilmediğini ifade ederken eğitim sonrasında öğrencilerin %83,8 (n=62)'i yasal sorumluluklarını bildiklerini belirtmiştir (Tablo 3).

Eğitim öncesi ve sonrasında öğrencilerin ÇİİBRTÖ düzeylerinin karşılaştırılması için yapı-

lan t-testi sonrasında öğrencilerin ÇİİBRTÖ toplam madde puan ve alt ölçek madde puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0,005$). Buna göre eğitim sonrasında öğrencilerin ÇİİBRTÖ toplam madde puan ve alt ölçeklerin madde puan ortalamaları, eğitim öncesinden daha yüksektir. Ayrıca ÇİİBRTÖ alt ölçek madde puan ortalamalarının değerlendirilmesinde eğitim öncesi ve sonrasında en yüksek puanın "İhmalin çocuk üzerindeki belirtilerini tanıma" (sırasıyla $4,037\pm 0,550$; $4,396\pm 0,513$), en düşük madde puanının ise eğitim öncesinde "İstismar ve ihmale yatkın çocuğun özelliklerini bilme" ($3,128\pm 0,514$) alt ölçeğinde, eğitim sonrasında ise "Çocuk istismarı ve ihmali ailesel özellikleri bilme" ($3,661\pm 0,400$) olduğu belirlenmiştir (Tablo 4).

TARTIŞMA

Araştırmada, "Çocuk İstismarı ve İhmalinin Belirti ve Risklerini Tanılama" konusunda verilen eğitim sonrası ebelik öğrencilerinin, eğitim öncesine kıyasla ÇİİBRTÖ toplam puan ve alt ölçek puan ortalamalarının anlamlı şekilde yükseldiği görülmüştür ($p=0,001$). Literatür incelendiğinde, konu ile ilgili çalışmaların daha çok tanımlayıcı tipte yapıldığı, deneysel tasarımda olan çalışmaların ise ebe grubuyla yapılmadığı gözlenmektedir. Yapılan çalışmalarda Çİİ konusunda eğitim ve bilgi alan sağlık profesyonelleri ve adaylarının ÇİİBRTÖ düzeylerinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir. Örneğin; Elarousy ve ark., Çİİ konusunu kapsayan dersleri alan hemşirelik öğrencilerinin, Çİİ bilgi ve tutumlarında anlamlı bir farklılık olduğunu; Fraser ve ark. ise Avustralya'da hemşirelerle yaptıkları çalışmada bu konuda eğitim almış olanların Çİİ'yi

TABLO 3: Öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrası çocuk ihmali ve istismarı ile ilgili özellikleri.

Özellikler	Eğitim öncesi		Eğitim sonrası	
	n	%	n	%
Çiİ tanımlama yeterli olma				
Evet	26	35,1	55	74,3
Hayır	48	64,9	19	25,7
Çiİ ile ilgili yasal sorumlulukları bilme				
Evet	8	10,8	62	83,8
Hayır	66	89,2	12	16,2

TABLO 4: Çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerinin tanınması ölçeği ve alt ölçek madde puan ortalamalarının karşılaştırılması.

Alt ölçekler	Eğitim öncesi	Eğitim sonrası	t	p
	Ort±Ss	Ort±Ss		
İstismarın çocuk üzerindeki fiziksel belirtilerini tanıma	3,896±0,317	4,285±0,350	7,181	0,001
Çocuk istismarına ilişkin çocuktaki davranışsal belirtileri bilme	3,732±0,405	4,071±0,374	4,901	0,001
İhmalin çocuk üzerindeki belirtilerini tanıma	4,037±0,550	4,396±0,513	3,667	0,001
İstismar ve ihmale yatkın ebeveyn özelliklerini tanıma	3,441±0,456	4,262±0,455	11,744	0,001
İstismar ve ihmale yatkın çocuğun özelliklerini bilme	3,128±0,514	3,883±0,677	6,895	0,001
Çocuk istismarı ve ihmali aile özellikleri bilme	3,221±0,411	3,661±0,400	6,455	0,001
Toplam madde puanı	3,643±0,295	4,134±0,313	9,373	0,001

*t: Bağımlı örneklem t-testi.

daha iyi tanıdıkları ve raporlandıklarını saptamışlardır.^{5,13} Sahebiagh ve ark., aile sağlığı ve aşılama hizmeti veren toplum sağlığı personeliyle yaptıkları çalışmada, %58,5'inin çocuk istismarı nedenleri hakkında iyi düzeyde bilgiye sahip olduğunu, %45'inin çocuk istismarı bulgularını, semptomlarını ve komplikasyonlarını iyi düzeyde bildiğini, Çİİ konusunda eğitim alan çalışanların toplam bilgi puanlarının önemli derecede yüksek olduğunu göstermişlerdir.³

Araştırmada, eğitim öncesi ebek öğrencilerinin yarısından fazlası (%64,9) Çİİ'yi tanımadaki yeterli olmadığını, büyük çoğunluğu (%89,2) bu konuda yasal sorumluluklarını bilmediğini ve eğitim almak istediğini (%95,9) belirtmiştir. Bulgularımıza paralel olarak Gölge ve ark.nın ebe ve diğer sağlık profesyonelleriyle yaptıkları çalışmada, katılımcıların Çİİ konusunda bilgilerinin yetersiz olduğu, Çİİ olgusu ve şüphesiyle karşılaştıklarında nasıl bir prosedür izlemeleri gerektiğini bilmedikleri ve bu konularda eğitime gereksinim duydukları vurgulanmıştır.⁹ Poreddi ve ark. ise çoğu hemşirelik öğrencisinin Çİİ şüphesi olan vakaları tanıyıp raporlandırımda kendine güvendiğini, ancak bu konularda bilgilerinin yetersiz olduğunu saptadıklarını belirtmişlerdir.¹⁴ Hemşirelerin Çİİ konusunda bilgi ve tutumlarını içeren çalışmalarda katılımcıların büyük bir kısmı Çİİ konusunda daha fazla eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir. Ancak bu çalışmalarda, eğitime gereksinim duyan ve duymayan katılımcıların Çİİ ile ilgili bilgi puanlarının etkileşimine bakılmamıştır.^{15,16}

Çocuk ihmal ve istismarının erken tanınabilmesi, yasal bildirimlerinin yapılabilmesi ve ön-

lemlerin alınabilmesi için sağlık profesyonellerinin eğitimleri sırasında bilgilenmeleri, olumlu bir tutum geliştirmeleri son derece önemlidir.^{5,12} Bu doğrultuda araştırmamızda öğrencilere verilen eğitim sonrasında Çİİ'yi tanımadaki kendini yeterli gören öğrencilerin oranı %74,3'e, yasal sorumluluklarını bildiğini ifade eden öğrencilerin oranı ise %83,8'e yükselmiştir. Literatürde araştırma bulgularımızı destekleyen çalışmalar mevcuttur. Jordan ve ark.nın okul hemşireleriyle; Lee ve Chou'nun klinikte çalışan hemşirelerle yaptıkları çalışmada, Çİİ'ye yönelik verilen eğitim sonrasında olguların tanınması ve bildirilmesi konusunda hemşirelerin bilgi, öz-etkililik ve yeterlilik düzeylerinin arttığı belirtilmektedir.^{11,17} Lee ve Kim, çalışmalarında, Kore'de acil servis hemşireleri arasında çocuk istismarı bildirimini henüz profesyonel bir sorumluluk olarak gelişmediğini, hemşirelerin istismar olgularını rapor etme niyetlerinin raporlama hakkındaki bilgi düzeylerine ve Çİİ'ye yönelik eğitim alma durumlarına göre farklılık gösterdiğini, hemşirelerin çocuk istismarını bildirme niyetlerini yordayan en önemli faktörlerden birinin de çocuk istismarı hakkında bilgi düzeyleri olduğunu saptamışlardır.¹⁰ Feng ve Levine de benzer şekilde Çİİ belirtilerinin değerlendirilmesinde hemşirelerin lisans ve hizmet içi eğitimlerindeki yetersizliklere dikkat çekmiş, bu durumun, hemşirelerin Çİİ olgularının bildirilmesi ve raporlandırılmasındaki isteksizliklerine katkı sağladığını vurgulamışlardır.¹⁸

Araştırmada, öğrencilerin eğitim öncesi Çİİ-BRTÖ'den aldıkları toplam puan ortalamaları 3,643±0,295, eğitim sonrası ise 4,134±0,313 olarak

bulunmuştur. Ölçekten alınan puanın 5'e yaklaşması doğru yanıtı, 3'ün altında kalması ise yanlış yanıtları göstermektedir. Bu doğrultuda öğrencilere verilen eğitimle, öğrencilerin ÇİİBRTÖ düzeylerinin orta düzeyden iyi düzeye artırıldığı söylenebilir. Araştırmada ebeklik öğrencilerinin Çİİ eğitimi öncesinde ÇİİBRTÖ alt ölçek madde puan ortalamaları incelendiğinde, en yüksek puan ortalamasının ihmalin çocuk üzerindeki belirtilerini tanıma boyutuna ait olduğu görülmektedir. Araştırma bulgularımıza benzer şekilde Gölge ve ark.nın çalışmasında da hemşire ve ebelerin ÇİİBRTÖ'nün bu alt ölçeğinde en yüksek puanı aldıkları bildirilmiştir.⁹ Araştırmada öğrencilerin en düşük puanının ise istismar ve ihmale yatkın çocuğun özelliklerini bilme alt ölçeğine ait olduğu görülmektedir. Metinyurt ve Sarı'nın sağlık profesyonelleri ile yaptıkları çalışmada, bulgularımızla aynı şekilde, ihmale yatkın çocuğun özellikleri, katılımcıların ÇİİBRTÖ'nün en az puan aldıkları alt ölçeği olarak bulunmuştur.⁸ Fraser ve ark.nın çalışmasında, Avustralya'da çalışan hemşirelerin duygusal istismar ve ihmale kıyasla fiziksel ve cinsel istismar hakkında daha fazla bilgiye sahip oldukları belirtilmiştir.⁵ Kostak ve Vatansever'in çalışmasında, sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin yarısından fazlasının "Özel bakım gerektiren çocuklar daha fazla istismara maruz kalır." ifadesine katılmadıkları belirlenmiştir.¹⁹ Elarousy ve ark., hemşirelik öğrencilerinin Çİİ konusunda bilgi ve tutumlarını inceledikleri araştırmada, "Engelli çocuklar, çocuk genel nüfusundan daha az kötüye kullanma ve ihmali riski altındadır." ifadesine öğrencilerin %51,3'ünün katılmadığını bildirmişlerdir. Araştırmada, öğrencilerin, çocuk istismarının belirtilerini risk faktörlerine göre daha iyi bildikleri görülmüştür.¹³ Garrusi ve ark. da araştırmamıza benzer şekilde hekimlerin, çocuk istismarının psikiyatrik etkileri hakkındaki bilgilerinden ziyade fiziksel belirtileri ve semptomları hakkında daha fazla bilgiye sahip olduklarını, ancak çalışmamızdan farklı olarak, çocuk

istismarının risk faktörleri hakkındaki bilgilerinin psikiyatrik etkileri ile ilgili bilgilerinden daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir.²⁰

SONUÇ

Ebelik öğrencilerine çocuk istismarı ve ihmalinin belirtileri, riskleri, önlenmesi; mesleki rolleri ve yükümlülükleri; olguların bildirim prosedürleri hakkında verilen eğitimin, öğrencilerin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanıma düzeylerinde artış sağladığı görülmüştür. Araştırma bulgularımızdan hareketle öğrencilerin Çİİ bilgi ve farkındalıklarını artırmak amacıyla ebeklik eğitim müfredatında ayrı bir ders olarak bu konulara yer verilmesi önerilebilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Emel Sezici, Emine Güdek Seferoğlu; **Tasarım:** Emel Sezici, Emine Güdek Seferoğlu; **Denetleme/Danışmanlık:** Emel Sezici, Emine Güdek Seferoğlu; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Emel Sezici, Emine Güdek Seferoğlu, Deniz Yiğit; **Analiz ve/veya Yorum:** Emel Sezici, Emine Güdek Seferoğlu; **Kaynak Taraması:** Emel Sezici, Emine Güdek Seferoğlu, Deniz Yiğit; **Makalenin Yazımı:** Emel Sezici, Emine Güdek Seferoğlu, Deniz Yiğit; **Eleştirel İnceleme:** Emel Sezici, Emine Güdek Seferoğlu, Deniz Yiğit; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Emel Sezici, Emine Güdek Seferoğlu, Deniz Yiğit.

KAYNAKLAR

1. Koçtürk N, Yılmaz D. [A model/database proposal for identification and intervention for children at-risk of abuse and neglect]. *Kastamonu Education Journal*. 2018;26(6):1919-27. [\[Crossref\]](#)
2. Yıldırım Sarı H, Ardahan E, Özgüven Öztornacı B. [Systematic reviews about child abuse and neglect in last 10 years]. *TAF Prev Med Bull*. 2016;15(6):501-11. [\[Crossref\]](#)
3. Sahebihagh MH, Hosseini SZ, Hosseinzadeh M, Shamshirgaran M. Knowledge, attitude and practice of community health workers regarding child abuse in Tabriz Health Centers in 2015-2016. *Int J Community Based Nurs Midwifery*. 2017;5(3):264-74.
4. Ortega EG, Baz BO, Sánchez FL. Professionals' criteria for detecting and reporting child sexual abuse. *The Spanish Journal of Psychology*. 2012;15(3):1325-38. [\[Crossref\]](#)
5. Fraser JA, Mathews B, Walsh K, Chen L, Dunne M. Factors influencing child abuse and neglect recognition and reporting by nurses: a multivariate analysis. *Int J Nurs Stud*. 2010;47(2):146-53. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
6. Kurt G, Dönmez S, Eren Ö, Balcı E, Günay O. [The university last year student students who are reading three different sections; perceptions of abuse, neglect and domestic violence]. *The Journal of International Social Research*. 2017;10(50):405-13.
7. Bakır E, Kapucu S. [Reflection of child neglect and abuse to researches in Turkey: a literature review]. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2017;4(2):13-24.
8. Işık Metinyurt HA, Yıldırım Sarı H. [Awareness of health professionals about child abuse and neglect]. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*. 2016;1(1):101-21.
9. Gölge ZB, Hamzaoglu N, Türk B. [Assesment of medical staff awareness about child abuse and neglect]. *J For Med*. 2012;26(2):86-96. [\[Crossref\]](#)
10. Lee HM, Kim JS. Predictors of intention of reporting child abuse among emergency nurses. *J Pediatr Nurs*. 2018;38:47-52. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
11. Lee PY, Chou FH. A training programme for Taiwan nurses to improve child abuse reporting. *J Clin Nurs*. 2017;26(15-16):2297-306. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
12. Akcan A, Demiralay Ş. [Perceptions of department of nursing students on child neglect and abuse]. *Journal of Research in Education and Teaching*. 2016;5(Özel Sayı):275-81.
13. Elarousy W, Helal H, Villiers L. Child abuse and neglect: student nurses' knowledge and attitudes. *Journal of American Science*. 2013;8(7):665-7.
14. Poredi V, Pashapu DR, Kathyayani BV, Gandhi SL, El-Arousy W, Math SB. Nursing students' knowledge of child abuse and neglect in India. *British Journal of Nursing*. 2016;25(5):264-8. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
15. Külcü Polat D, Karalaş H. [Examination of the pediatric nurses' knowledge about child abuse and neglect]. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2016;32(1):48-58.
16. Çatık AE, Çam O. [The level of diagnosis of the symptoms and risks of the child abuse and neglect of the nurses and midwifery]. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*. 2006;22(2):103-19.
17. Jordan KS, MacKay P, Woods SJ. Child maltreatment: optimizing recognition and reporting by school nurses. *NASN Sch Nurse*. 2017;32(3):192-9. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
18. Feng JY, Levine M. Factors associated with nurses' intention to report child abuse: a national survey of Taiwanese nurses. *Child Abuse Negl*. 2005;29(7):783-95. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
19. Akgün Kostak M, Vatanserver C. [Views and opinions of faculty of health sciences students about child abuse and neglect]. *Journal of Health Sciences and Professions*. 2015;2(1):1-11.
20. Garrusi B, Safizadeh H, Bahramnejad B. Physicians' perception regarding child maltreatment in Iran (IR). *The Internet Journal of Health*. 2007;6(2):1-6. [\[Crossref\]](#)